

NR. 107 - 4de TRIMESTER 2016

Blikveld

diëraandelijks tijdschrift
afgitekenoor
Brussel X P309439

ACHTERGRONDINFORMATIE BIJ DE ACTIVITEITEN VAN DE KONING BOUDEWIJNSTICHTING

MANTELZORGERS ONMISBARE SCHAKELS IN DE ZORG

kbs-frb.be • goededoelen.be

Koning
Boudewijnstichting

Samen werken aan een betere samenleving

Onder het Erevoorzitterschap van H.M. Koningin Mathilde

WOORD VOORAF

Luc Tayart de Borms
> Afgevaardigd bestuurder

Een zaak van iedereen

Dit nummer van Blikveld richt de schijnwerpers op de manier waarop wij een aantal maatschappelijke uitdagingen mee willen aanpakken: het belang van mantelzorgers voor onze ouderen, aangepaste woonvormen voor mensen met een beperking, energiearmoede.

Dit heeft niets te maken met de feestperiode, wanneer er altijd meer aandacht is voor de zwaksten. Al van bij haar oprichting, meer dan 40 jaar geleden, zet de Stichting zich in om de levensomstandigheden van de meest kwetsbaren te verbeteren.

Vaak ontwikkelen we nicheprojecten die een specifiek probleem voor een bepaalde doelgroep aanpakken. De projecten die we hier in de kijker zetten, gaan echter over thema's die ieder van ons raken: ziekte, een familielid helpen, het zorgen voor mensen met een beperking. Wat ze gemeenschappelijk hebben, is dat ze kwetsbare mensen zo lang mogelijk in hun vertrouwde omgeving willen houden.

Wanneer we tussenkomen, willen we met vernieuwde methodes het verschil maken. En dit zonder de plaats van de overheid te willen innemen.

De filantropen die met ons werken, zitten ook op deze lijn. Getuige daarvan het Fonds GHdC+ dat een huis opende voor mensen met kanker en dit in samenwerking met het ziekenhuis van Charleroi. Er is ook het Fonds Jacqueline Brulez dat kinderen van ziekenhuizen in Kortrijk de kans wil geven om te blijven spelen. Het Fonds Misam helpt dan weer jonge volwassenen met een mentale beperking om op mensenmaat te wonen in een gewoon huis in een dorp.

Het engagement van de Stichting is, zoals gekend, erg divers. Daarom ook in dit nummer iets over de 20ste verjaardag van de Europese denktank EPC, een strategische partner van de Stichting. En over de opening van het eerste Museum van de Informatica in Namen, dat er kwam dankzij de collectie van enkele visionaire verzamelaars.

Deze en nog veel meer verhalen zetten mij ertoe aan om onze talrijke schenkers en de Nationale Loterij hartelijk te bedanken voor hun onmisbare steun.

Ik wens u veel leesplezier en een mooi 2017.

IN DIT NUMMER

- 3-5 [Dossier: mantelzorgers](#)
  - [Helpen en geholpen worden](#)
  - [Een netwerk van senioren voor senioren](#)

- 6-9 [Dossier: 20 jaar EPC](#)
  - [Een debat over de toekomst van Europa](#)
  - [Wat na de brexit?](#)

- 10-11 [Lessen uit de Barometer Energiearmoede](#)

- 12-13 [Hoe goed wordt mijn vereniging bestuurd? Een hulpmiddel voor evaluatie](#)

- 14-15 [Twee Fondsen die ziekenhuizen ondersteunen](#)

- 16-17 [Informatica is rijp voor het museum](#)

- 18-19 [Inclusief wonen: ouders steken de handen uit de mouwen](#)

- 20-21 [Register voor hersenverlamming dankzij het Fonds Stappers](#)

- 22-23 [Spoorwegerfgoed: de HL303 loopt binnenkort het station binnen](#)

- 23 [Nieuwe Fondsen](#)

- 24 [Et cetera](#)

Verantwoordelijke uitgever:

Luc Tayart de Borms
Brederodestraat 21
B-1000 Brussel
T: +32-2-511 18 40
F: +32-2-511 52 21
info@kbs-frb.be • kbs-frb.be • goededoelen.be
IBAN BE10 0000 0000 0404
BIC BPOTBEB1

Coördinatie: Josse Abrahams **Redactionele bijdragen:** Jean-Paul Collette, Michel Teller, Isa Van Dorsselaer **Eindredactie:** Isabelle Dannau, Greta Peirs **Grafische vormgeving:** PuPiL **Druk:** New Goff **Illustraties:** AS. Bachlakov (p. 8), P.-E. Brohée (p. 22-23), G. Focant-Vedrin (p. 16a, 17a), Grand Hôpital de Charleroi (p. 15), ID/F. Bahnmuller (p. 3, 5a), ID/L. Van Assche (p. 4), IRPA-KIK, Bruxelles (p. 24a), Ondrom (p. 20), O. Papegnies/Collectif Huma (p. 18, 19), W. Rawoens (p. 1), Romrodphoto (p. 14a), F. Toussaint (p. 2, 12, 13), B. Van Mol (p. 10), B. Zoonar (p. 6a)

De Koning Boudewijnstichting steunt projecten en burgers die zich engageren voor een betere samenleving. We willen op een duurzame manier bijdragen tot meer rechtvaardigheid, democratie en respect voor diversiteit. De Koning Boudewijnstichting is onafhankelijk en pluralistisch. Ze werd opgericht in 1976 toen Koning Boudewijn 25 jaar koning was.

OOK DE MANTELZORGER HEEFT ZORG NODIG

Zo lang mogelijk thuis wonen: dat is de wens van vele ouderen. Dat is ook wat overheden nastreven. Maar het betekent vaak dat de familie veel tijd investeert in hulp en zorg voor kwetsbare of hulpbehoevende ouderen. Deze mantelzorgers moeten meer erkenning en een betere ondersteuning krijgen.

Volgens de organisatie Eurocares is de mantelzorger “een niet-werkende man of vrouw die, omdat het niet anders kan of uit vrije keuze, zorgt voor een hulpbehoevende persoon in zijn of haar omgeving”. De hulpbehoevende persoon kan een kind zijn of een partner wiens gezondheidstoestand veel zorg vraagt. Maar in de context van de vergrijzing is het ook – en dat zal meer en meer het geval zijn – een oudere persoon die het thuis niet meer alleen redt.

Een gedetailleerde inventaris

De Koning Boudewijnstichting wilde

het profiel van mantelzorgers scherper stellen: wie zijn ze, welke plekken nemen ze in het geheel van de thuiszorg in, welk economisch belang vertegenwoordigt deze zorg, welke zijn de uitdagingen voor morgen? Ze vroeg een team van de UCL om een [grootschalige studie](#) te doen. De onderzoekers analyseerden de situatie van meer dan 5.000 kwetsbare ouderen en hun mantelzorgers in heel België. Aan de hand van deze kwantitatieve gegevens, aangevuld met diepte-interviews wordt een gevarieerd beeld van de 'mantelzorger' gegeven.

OOK DE MANTELZORGER HEEFT ZORG NODIG

Sommige cijfers verrassen zelfs. Zo blijken mantelzorgers gemiddeld maar liefst 4,2 uur per dag aan hulp en zorg te besteden. Het gaat niet altijd om mensen die inwonen bij de hulpbehoevende, integendeel. De meerderheid van de mantelzorgers (ongeveer zes op de tien) woont niet onder hetzelfde dak. In dit laatste geval gaat het over het algemeen om een kind van de oudere (het vaakst een dochter), maar ook voor 22% over andere familieleden, vrienden of burens.

Voltijdse bezigheid

De intensiteit van deze informele thuis-hulp varieert sterk naargelang de behoeften. Het team van de UCL onderscheidde vijf typesituaties, gaande van lichte hulp tot zware zorg voor mensen die zeer veel hulp nodig hebben, die zowel functionele als cognitieve beperkingen hebben, en soms ook nog gedragsstoornissen. In dit laatste geval en als de mantelzorger inwoont, is deze informele zorg een voltijdse bezigheid: de gemiddelde tijd voor een zeer hulpbehoevende oudere kan meer dan 10 uur per dag bedragen (zie grafiek)!

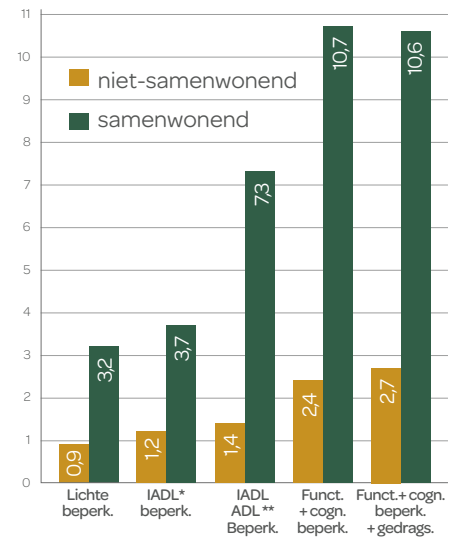
Gelukkig staan mantelzorgers er niet helemaal alleen voor: driekwart onder hen doet een beroep op bijkomende

hulp van familie, op gezinshulp en/of op maaltijden aan huis. Maar deze gemiddelden verbergen grote verschillen. De studie identificeert één erg kwetsbare en geïsoleerde groep: mantelzorgers die zelf ouder worden, een beperkt inkomen hebben, samenwonen met een zeer hulpbehoevende oudere en geen formele hulp vragen. Voor niet-inwonende mantelzorgers, die vaak wat jonger zijn, zit het probleem eerder op het vlak van de organisatie van hun beroepsleven. Slechts 8% van de mantelzorgers die nog economisch actief zijn, kon minder gaan werken.

Onmisbare schakels

Wat moeten we onthouden uit deze unieke studie? Eerst en vooral dat mantelzorgers onmisbare actoren geworden zijn in de zorg in ons land. De onderzoekers hebben de economische waarde van deze informele hulp berekend door te zien hoe hoog de loonkosten zijn voor een professional die dezelfde taken op zich zou nemen. Het gaat om 267 tot 1.194 euro per maand. Door de dagelijkse gratis hulp van mantelzorgers kunnen overheden serieus besparen. Hulpbehoevende ouderen met mantelzorgers lopen bovendien minder

GEMIDDELDE TIJD PER DAG DOOR DE MANTELZORGERS

*Personen die zorg nodig hebben voor Instrumentele Activiteiten van het Dagelijks Leven

** Personen die zorg nodig hebben voor Activiteiten van het Dagelijks Leven

kans om in het ziekenhuis te belanden, onder andere omdat de mantelzorger vallen helpt te voorkomen, erover waakt dat de oudere voldoende eet en dat hij wordt opgevolgd door een arts. Als hij toch naar het ziekenhuis moet, dan blijft deze oudere gemiddeld 5 dagen opgenomen – in plaats van 15 dagen wanneer de persoon in kwestie geen naaste heeft om hem of haar te helpen als hij terug thuis is.

Maar mantelzorgers hebben zelf ook zorg nodig. Hun rol moet meer erkenning krijgen zodat ze geïntegreerde schakels worden in de zorgketen, in samenwerking met de diensten en de professionele zorgverleners. Eén prioriteit is zeker het ontwikkelen van diensten die mantelzorgers helpen om even op adem te komen. Die zijn er nu te weinig en ze zijn te weinig gekend. Anderzijds moet het isolement van sommige inwonende mantelzorgers doorbroken worden en moeten de mogelijkheden voor tijdskrediet of flexibele uurroosters bestudeerd worden voor die mantelzorgers die nog werken en die een groter risico lopen op overbelasting.

Dat is zeker nodig, omdat ook mantelzorgers ouder worden. Er zijn vandaag veel 'jonge senioren' die, hetzij plots, hetzij ongemerkt, zelf zullen opschuiven van mantelzorger naar hulpbehoevende. We moeten er klaar voor zijn.

“Ouderen hebben vaak kleine behoeften die niet ingevuld worden door professionele dienstverleners.”

Gaëlle Gallet,
Senoah

OUDEREN VOOR OUDEREN

EEN NETWERK VAN SENIOREN-VRIJWILLIGERS NAAR ITALIAANS VOORBEELD

Met een netwerk van senioren-vrijwilligers die ouderen helpen in hun dagelijks leven wil ‘Donner de la Vie à l’Âge’ ervoor zorgen dat zij zich goed blijven voelen in hun eigen leefomgeving.

Het project, dat 40.000 euro kreeg van de Koning Boudewijnstichting in het kader van steun aan sociale-innovatieprojecten voor gezond en actief ouder worden, inspireert zich op het Italiaanse Filo d’Argento. Bij Filo d’Argento, dat al in 1991 werd opgericht, kunnen ouderen een gratis groen nummer bellen wanneer ze iets nodig hebben. Een netwerk van vrijwilligers levert de dienst, van het vergezellen van de oudere naar de dokter tot hem een paar uurtjes gezelschap houden. Jaarlijks organiseert Filo d’Argento gemiddeld twee miljoen interventies van vrijwilligers over heel Italië.

Rolluiken optrekken

Het is deze formule die Senoah nu in heel Wallonië wil invoeren, onder de naam ‘Donner de la Vie à l’Âge. Om welke diensten het gaat zal afhangen van de vraag van de ouderen, zegt Gaëlle Gallet van Senoah, een begelei-

dingsdienst die ouderen adviseert bij vragen over hoe en waar ze willen en kunnen wonen. “Kleine diensten in het dagelijks leven zoals vervoer naar het theater of elke dag de rolluiken optrekken in huis. Belangrijk is dat ze bijdragen aan het welzijn van de oudere op de plek waar hij leeft, of dat nu thuis is of in een woonzorgcentrum.”

“We stelden namelijk vast dat ouderen vaak kleine behoeften hebben die niet ingevuld worden door professionele dienstverleners. Maar het is zeker niet de bedoeling om hun plaats in te nemen”, zegt Gallet. “Wanneer de oudere het groene nummer belt, controleert de operator in de gegevensbank die we samenstellen met onze projectpartners of er een organisatie bestaat die de dienst al levert en dan wordt de beller doorverwezen. Pas als dat niet zo is, schakelen we ons netwerk van vrijwilligers in.”

Lagere drempels

Senoah rekruteert momenteel de vrijwilligers voor dit netwerk, onder andere via de eigen pool, maar ook via de seniorenorganisaties van de christelijke, socialistische en liberale ziekenfond-

sen, het Platform voor Vrijwilligerswerk en veel andere organisaties. “Dat de vrijwilligers zelf senioren zijn, verlaagt voor ouderen misschien de drempel die ze voelen in het contact met professionele diensten.”

“Anderzijds kunnen vanuit die informele contacten van onze senioren-vrijwilligers met ouderen ook signalen naar boven komen die wij kunnen doorgeven aan de overheid. We hebben dus meteen ook een rol als observatorium.” Tegen het najaar van 2017 moet het netwerk actief zijn, en dit in heel Wallonië.

MEER INFO:

- Raadpleeg onze [grants database](#) voor meer info over geselecteerde projecten (www.kbs-frb.be, Rubriek 'Activiteiten'/'Steun')
- U vindt het rapport ‘Mantelzorgers van thuiswonende ouderen in België: een cruciale en complexe rol’ evenals de ZOOM, een beknopte publicatie rond de thematiek, op [kbs-frb.be](#)
- Beide publicaties zijn gratis verkrijgbaar.

HET EUROPEAN POLICY CENTRE

20 JAAR OP DE EERSTE RIJ BIJ DE EUROPESE CONSTRUCTIE

“Alleen hoopvolle mensen
kunnen verandering brengen.
Europa heeft verandering en
hoop nodig.”

Herman Van Rompuy, voorzitter EPC

Het EPC, de onafhankelijke denktank met uitvalsbasis in Brussel, blies op 13 oktober 2016 twintig kaarsjes uit. Prestigieuze sprekers, onder wie drie voorzitters van de Europese Unie, hadden een intens debat over de toekomst van het Europese project. De Stichting is al 14 jaar een strategische partner van het European Policy Centre.

Het European Policy Centre (EPC) brengt het bedrijfsleven, het verenigingsleven, vertegenwoordigers uit de politiek en de diplomatie, van instellingen en universiteiten samen om zich te buigen over de vele grote kwesties waarmee Europa af te rekenen heeft.

Volgens Herman Van Rompuy, voorzitter van het EPC, "is de belangrijkste taak voor de EU de komende jaren de Europese burgers verzoenen met het Europese project, wetende dat nationale regeringen geconfronteerd worden met de kloof tussen kiezers en hun politici."

EPC: een belangrijke intellectuele bijdrage

Herman Van Rompuy, erevoorzitter van de Europese Raad, zei: "We moeten bruggen bouwen om van Europa een plek te maken die beschermt tegen bedreigingen zoals werkloosheid, illegale immigratie, terrorisme, te scherpe ongelijkheid en klimaatverandering."

Daarvoor, voegde hij eraan toe, moeten we een nieuwe consensus vinden, vergelijkbaar met de sociaal gecorrigeerde markteconomie in de nasleep van de Tweede Wereldoorlog. "Het compromis, de gematigdheid en het algemeen belang moeten opnieuw centraal komen te staan. Het EPC kan een belangrijke intellectuele bijdrage leveren, het debat stimuleren en zelfs inspireren. Vernieuwing begint met ideeën en idealen."

Een Europa in achteruit

Herman Van Rompuy kreeg het gezelschap van Martin Schulz, voorzitter van het Europees Parlement, Jean-Claude Juncker, voorzitter van de Europese Commissie, en Donald Tusk, voorzitter van de Europese Raad. Ze waarschuwden zonder omwegen voor het risico op een 'antiliberaal' Europa in achteruit, zeker sinds de brexit eind juni, toen 52 procent van de Britse kiezers besliste om uit de Europese Unie te stappen.

Donald Tusk hield een vurig pleidooi voor een Unie gebaseerd op de principes van de liberale democratie. "De harde waarheid is dat iedereen zal verliezen bij de brexit. Er zal voor niemand nog taart op tafel staan, alleen nog zout en azijn. Het enige echte alternatief voor een harde brexit is geen brexit."

Volgens Janis E. Emmanouilidis, directeur Onderzoek van het EPC, onderstreepten alle sprekers de noodzaak om de solidariteit en het vertrouwen te verhogen. "Ze gaven toe dat door het spook van het populisme en de antidemocratische krachten in heel Europa, de uitdaging enorm is."

Europa heeft "verandering en hoop" nodig

Aan het eind van het debat ter gelegenheid van de 20ste verjaardag van het EPC had Herman Van Rompuy toch een boodschap van hoop: "Het belangrijkste in het tegenoffensief dat de cohesie, de integratie, de stabiliteit en de hoop moet herstellen, is de strijd tegen polarisatie, agressie en haat. We moeten de waarden van

dialogo, gematigdheid, compromis en mededogen stimuleren. We moeten angst transformeren in hoop. Alleen hoopvolle mensen kunnen verandering brengen. Europa heeft verandering en hoop nodig."

Een nauw partnerschap

Met dit debat op het scherpst van de snee kon het EPC zijn aanwezigheid op de eerste rij bij de Europese constructie opeengepaste manieren. Ter voorbereiding van deze conferentie hadden Janis E. Emmanouilidis en Fabian Zuleeg, Chief Executive van het EPC, een nota opgesteld die de huidige staat van de Europese Unie en haar toekomstperspectieven analyseert ("EU@60 - Countering a regressive and illiberal Europe").

Janis E. Emmanouilidis merkte op dat het werk van het EPC nog pertinent geworden is gezien de politieke malaise in Europa op dit moment. "De afgelopen twintig jaar heeft het EPC het debat gevoed en de verschillende stakeholders samengebracht om ideeën, bijdragen en voorstellen voor de Europese integratie aan te brengen", zegt hij. "De toekomst is nu onzekerder, vager en complexer dan ooit. Het EPC helpt het debat richting te geven en formuleert analyses en voorstellen om deze complexiteit uit te leggen en te beheersen."

Het strategisch partnerschap tussen de Koning Boudewijnstichting en het EPC is erg nauw en erg interactief, voegt hij eraan toe. "Zonder de steun van de Stichting zouden we dit werk niet kunnen doen. Als strategische partners kunnen we een samenwerking op de lange termijn aangaan, die beide partijen ten goede komt."

MEER INFO:
www.epc.eu

EUROPA NA DE BREXIT IN DEBAT

We moeten nog bekomen van de schok, na het referendum van 23 juni, toen 52 procent van de Britse kiezers koos voor een uitstap uit de Unie. Voor de 27 overblijvers toont de brexit hoe noodzakelijk grondige hervormingen zijn. De debatten over het Nieuw Pact voor Europa zijn in die context nog prangender.

Het project Nieuw Pact voor Europa (NPE) van de Stichting en een groep Europese stichtingen, met het EPC aan het stuur, werd opgericht in 2013 om het debat te stimuleren en strategische opties voor hervormingen te bedenken die de Europese toekomst moeten veilig stellen.

Sindsdien zijn er in het kader van het Pact al meer dan 80 evenementen in 17 lidstaten georganiseerd; er zijn twee grote rapporten gepubliceerd. In de nieuwe fase van het project zijn tien nationale reflectiegroepen opgericht. Ze bestaan uit politieke besluitvormers, Europese experts en vertegenwoordigers van het verenigingsleven.

Debatten bevestigen de noodzaak van hervormingen

Europa na de brexit bewandelt een gevaarlijk pad, links en rechts dreigen populisme en het uiteenvallen van de Unie. De Europese integratie en solidariteit worden op de proef gesteld. De debatten van het NPE tonen dat de Europese burgers ontevreden zijn; dit versterkt de noodzaak van hervormingen in het Europa van de 27.

In de nieuwe fase van het Pact, in 2016 en 2017, zoeken tien nationale reflectiegroepen uit hoe de EU de belangen van de lidstaten en hun burgers beter kan dienen. Er komt een reeks nationale en transnationale debatten over politieke sleutelkwesties, zoals de immigratiepolitiek en de opvang van vluchtelingen, binnenlandse en buitenlandse veiligheid of de economische en sociale uitdagingen. Het doel is te komen tot een nieuw 'groot compromis'. Dat is een geheel van maatregelen dat de EU de instrumenten moet geven om de toenemende interne en externe uitdagingen het hoofd te bieden, rekening houdend met de diverse belangen van haar lidstaten. Het eindrapport wordt voorgesteld in 2017.

“De EU zit gewrongen tussen de belangen van de verschillende lidstaten.”

Janis E. Emmanouilidis, directeur Onderzoek EPC

Andrew Duff, voormalig Europees parlements lid, lid van het Uitvoerend Comité van het EPC, en Janis E. Emmanouilidis, directeur Onderzoek van het EPC, geven hun bedenkingen bij de weg die de EU moet volgen na de brexit.

Heeft de brexit de toon van de debatten in het NPE veranderd?

Andrew Duff: “De brexit heeft onze gesprekken over de richting die we moeten uitgaan vertroebeld. Het is een afleiding. Zodra het stof gaan liggen is, kunnen politieke verantwoordelijken opnieuw helder kijken. Dit kan de tendens naar een grotere Europese integratie net versterken.”

In september 2016 hebben de 27 staats-hoofden en regeringsleiders het Akkoord van Bratislava ondertekend. Dat herbevestigt het engagement van de lidstaten om van de EU weer een succes te maken. Dit akkoord heet een road map voor de toekomst van Europa te zijn, maar stelt het politiek veel voor?

Andrew Duff: “Het is een rethorische oefening die zal oplossen met herfstmist. Om concrete stappen vooruit te doen, moeten de instellingen hun rol spelen. De Europese Commissie zou samen met het Europees Parlement een voorstel moeten uitwerken om Europa te versterken. Vervolgens moet ze dat vertalen in wetteksten.”

Janis E. Emmanouilidis: “De EU botst voortdurend op een deficit in de uitvoering tussen de lidstaten en de Europese engagementen. Het Akkoord van Bratislava wil vooral blijik geven van

eenheid, na de brexit en met het oog op de verkiezingen in Frankrijk en Duitsland.

Maar zal het uitgevoerd worden? De prijs die we betalen voor eenheid is dat de grootst gemeenschappelijke deler erg klein is.”

Wat is dat nieuwe ‘grote compromis’ dat Europa weer in de sporen kan zetten en waarover gediscussieerd zal worden tijdens de debatten van het NPE?

Andrew Duff: “Dit compromis is een geheel van maatregelen die niet iedereen zullen bevallen. We moeten een platform creëren binnen het welk de EU, het Europees Parlement en de instellingen vinden dat het in hun belang is om te evolueren naar meer integratie. De economische en monetaire Unie, een belangrijke stap in de richting van de integratie van de Europese economieën, werkt alleen als alles goed gaat. Dat is niet het geval in deze woelige tijden. We moeten de architectuur van de EU verstevigen.”

Janis E. Emmanouilidis: “De EU zit gewrongen tussen de belangen van de verschillende lidstaten. De vele crisissen op dit moment hebben veel nevenschade veroorzaakt, en dat is er niet beter op geworden. We hopen dat het nieuwe ‘grote compromis’ aanvaardbare veranderingen zal voorstellen in de manier waarop de EU en haar beleid worden bepaald en uitgevoerd om zo toekomstige crisissen te voorkomen.”

MEER INFO:

De rapporten van het NPE zijn online beschikbaar: www.newpactforeurope.eu
Andrew Duff heeft een voorstel gedaan voor een nieuw verdrag voor de eurozone, dat te vinden is op: www.epc.eu
Lees ook de strategische analyses van Janis E. Emmanouilidis op www.epc.eu

New Pact for Europe wordt gecoördineerd door de Koning Boudewijnstichting, Bertelsmann Stiftung, Open Society Initiative for Europe en het European Policy Centre (EPC). Het krijgt de steun van de Calouste Gulbenkian Foundation, Open Estonia Foundation, BMW Foundation Herbert Quandt en het Network of European Foundations. Andere betrokken partners zijn het Centre for European Affairs (CEA), Egmont – The Royal Institute for International Relations, Hellenic Foundation for European & Foreign Policy (ELIAMEP), EuropaNova, Finnish Institute for International Affairs (FIIA), Instituto Affari Internazionali (IAI), Jacques Delors Institut – Berlin, en Institute of Public Affairs (IPA).

“We moeten de Europese constructie verstevigen.”

Andrew Duff, voormalig Europees parlements lid en lid van het Uitvoerend Comité van het EPC

ENERGIEARMOEDE:

EEN NAUWKEURIGE BAROMETER VOOR CONCRETE MAATREGELEN

Er is sprake van energiearmoede wanneer de energierekening een gezin in de armoede dreigt te duwen. Met een Barometer, het werk van twee universitaire teams, kunnen we voortaan de omvang van dit fenomeen meten. En concrete maatregelen uitdenken om er iets aan te doen.

De nieuwe cijfers, gebaseerd op de gegevens van 2014, tonen aan dat 21,2% van de Belgische gezinnen het risicoliep op energiearmoede. Ongeveer 14,6% besteedde een te groot deel van het beschikbaar inkomen aan energiekosten. 4,2% sneed te zwaar in de uitgaven in vergelijking met gezinnen in een gelijkaardige situatie. 5,3% van de gezinnen verklaarde dat ze het financieel moeilijk hadden om hun woning correct te verwarmen.

De Barometer Energiearmoede combineert drie indicatoren die samen deze complexe problematiek in kaart brengen (zie kader). Hij is het werk van het Platform voor de strijd tegen Energiearmoede, waarvan de Koning

Boudewijnstichting de bezieler is. "Het Platform brengt een grote groep van betrokkenen bij deze problematiek samen", vertelt Bernard Hubeau, voorzitter van het Expertencomit e. "Het gaat om energieproducenten en -leveranciers, verenigingen tegen kansarmoede, sociale actoren, vertegenwoordigers van eigenaars en huurders en universitaire experts. Het doel is de dialoog tussen al deze betrokken partijen te stimuleren en acties te ontwikkelen om energiearmoede terug te dringen."

Een vereenvoudigde factuur

Deze acties volgen uit wat we geleerd hebben uit de Barometer Energiearmoede, vervolgt Bernard

Hubeau. We hebben twee grote prioriteiten. De eerste is de vereenvoudiging van de energiefactuur. Een heldere en begrijpelijke factuur is een belangrijk instrument om het verbruik in de hand te houden. Idealiter moet ze leesbaar en beknopt zijn, de mogelijkheid geven om te controleren en te vergelijken met andere leveranciers. Ze moet ook aangeven waar de consument terecht kan als er problemen zijn. Je moet verschillende wensen verzoenen: hoe vollediger de factuur is en hoe meer informatie ze bevat, hoe minder leesbaar ze wordt. Bovendien is niet alles technisch haalbaar voor leveranciers. Daarom is de directe dialoog binnen het Platform nuttig.

“Hoe stimuleer je eigenaars om te investeren in de energieprestaties van de gebouwen die ze verhuren?”

Bernard Hubeau, voorzitter van het Expertencomit 

Het doel is in elk geval om vrij snel tot een model van vereenvoudigde factuur te komen.”

Vicieuze cirkel doorbreken

Het andere spoor situeert zich meer op de lange termijn, maar het is wel essentieel om de energieprestaties van woningen te verbeteren, en dan in de eerste plaats van sociale woningen. De vicieuze cirkel moet doorbroken worden: de energierekening weegt verhoudingsgewijs veel zwaarder op het budget van mensen met een laag inkomen omdat ze zich vaak tevreden moeten stellen met verouderde en slecht geisoleerde woningen. “Het probleem is dat de private of

publieke eigenaar de kosten om de energieprestaties van het gebouw te verbeteren, moet dragen. Maar die haalt er zelf niet meteen voordeel uit”, zegt Bernard Hubeau. “Je moet dus zorgen voor mechanismen die eigenaars aanmoedigen of compenseren en zo investeringen stimuleren.”

Nog een moeilijkheid, in het geval van sociale huisvestingsmaatschappijen, is dat ze door juridische obstakels geen toegang hebben tot vernieuwende financieringswijzen, zoals gemengde formules die een beroep doen op derde investeerders. “We zijn dit meer in detail aan het bestuderen”, zegt Bernard Hubeau. “Ook om

te zien hoe sommige er toch in geslaagd zijn die moeilijkheden te overwinnen. Want zowat overal in België zijn er interessante lokale initiatieven die kunnen inspireren. Een van de taken van het Platform is die te identificeren en te analyseren, zodat ze eventueel elders ook kunnen worden toegepast.”

Op dit moment richt het Platform zich vooral op sociale huisvesting. Maar zijn conclusies hebben een ruimere draagwijdte. “De redenering geldt evenzeer voor private eigenaars of sociale verhuurkantoren: hoe moet je de energieprestaties van gebouwen verbeteren rekening houdend met ieders belang?”

DE BAROMETER: DRIE INDICATOREN OM ENERGIEARMOEDE TE METEN

Er zijn verschillende vormen van energiearmoede. Daarom definieert de Barometer Energiearmoede drie indicatoren, volgens een methode die werd ontwikkeld door de Universit  Libre de Bruxelles en de Universiteit Antwerpen (de gegevens hieronder zijn van de Barometer 2014, de recentste editie):

- **gemeten energiearmoede:** het gaat om huishoudens die, als gevolg van de slechte kwaliteit en de slechte isolatie van hun woning, een buitensporig deel van hun inkomen besteden aan energie. Deze buitensporige uitgaven (gemiddeld 56 euro per maand) kunnen leiden tot een schuldenberg. Dat is zo voor 14,6% van de Belgische huishoudens;
- **verborgen energiearmoede** gaat over het tegenovergestelde: 4,2% van de huishoudens moet het energieverbruik beperken tot onder het niveau dat aanvaardbaar wordt geacht om waardig te leven;
- **ervaren energiearmoede:** deze categorie valt niet per se samen met de twee andere. Het gaat om huishoudens die zeggen dat ze moeite hebben om hun energiefactuur te betalen, rekening houdend met hun financiële middelen. Dat is zo voor 5,7% van de huishoudens. Slechts 2,9% onder hen zit ook bij de objectieve indicatoren.

In totaal wordt geschat dat meer dan  n op de vijf Belgische huishoudens af te rekenen heeft met een of andere vorm van energiearmoede. Huurders (in het bijzonder van sociale woningen) zijn dubbel zo vaak vertegenwoordigd in deze cijfers dan eigenaars (22% tegen 11%). De gemeten armoede is bijzonder hoog in Wallonië, terwijl de verborgen armoede het vaakst voorkomt in Brussel. Volgens de gegevens van de Barometer 2014 was dankzij de daling in de energieprijzen en de zachtere winters, de energierekening van huishoudens lichtjes gedaald. Maar deze positieve effecten werden grotendeels tenietgedaan door de stijging van de kosten voor huisvesting (vastgoedprijzen en huurprijzen).

Energiearmoede is in de eerste plaats een probleem van eenoudergezinnen en alleenstaanden, maar ook gemiddelde inkomens blijven niet gespaard. In meer dan 40% van de gevallen betreft energiearmoede overigens gezinnen die niet erkend zijn als gezinnen “met een armoederisico”. Het lijkt er dus op dat het vaak een voorteken is dat een gezin in de armoede dreigt te belanden.

MEER INFO:

Bekijk de Barometer van de Energiearmoede met de cijfers van 2014 op www.kbs-frb.be. Deze is gratis verkrijgbaar. De cijfers 2015 zullen beschikbaar zijn in februari 2017.

HOE GOED WORDT MIJN VERENIGING BESTUURD?

Goed bestuur is een voorwaarde om elke organisatie, profit of non-profit, vlot te laten draaien. De Koning Boudewijnstichting heeft voor de non-profitsector een praktisch instrument voor zelfevaluatie klaar, dat organisaties slagkrachtiger wil maken.

De nieuwe tool die de Koning Boudewijnstichting samen met VERSO ontwikkelde (zie inzet) is de opvolger van een instrument uit 2013, dat toen voor de sector ontwikkelingssamenwerking werd gebruikt. Broederlijk Delen was een van de organisaties die ermee aan de slag gingen. "We waren twee jaar eerder begonnen met het onder handen nemen van onze organisatie", zegt directeur Lieve Herijgers. De organisatiestructuur werd verhelderd, procedures en processen verduidelijkt. Het financieel beheer werd bijgestuurd en er werd gesleuteld aan de interne communicatie en aan de relatie en de rolverdeling tussen raad van bestuur en directie. "Anderhalf jaar later kregen we dan het voorstel om met dat instrument te werken en te zien hoe we scoorden op het vlak van goed bestuur." Herijgers vertelt welke de sterke punten zijn van deze tool, en welke kansen en uitdagingen hij biedt.

STERKTE: aanknopingspunten voor verbeteringen

"Met het evaluatie-instrument konden we de oefening verfijnen, die we twee jaar eerder begonnen waren. We hadden een aantal dingen al fundamenteel aangepakt of bijgestuurd, ook met de ondersteuning van het Venture Philanthropy Fund van de Stichting. Dit instrument bood aanknopingspunten, handvaten om na te denken over verdere verbetering. De leden van de raad van bestuur en van de directie hebben elk de vragenlijst ingevuld. We kregen dan een rapport over Broederlijk Delen met

een benchmarking, waarbij we onszelf konden vergelijken met andere ngo's uit de sector. Op een aantal punten scoorden we goed en dat was voor ons de bevestiging dat we op de goede weg waren. Daarnaast was er nog ruimte voor verbetering. Het ging onder andere om het verder uitwerken van procedures en een verheldering van ons crisismanagement. De raad van bestuur en de directie hebben dat samen besproken. Dat is het relevantste van de tool: hij helpt je om dat gesprek aan te gaan."

KANS: tegenstellingen aan het licht

"Het evaluatie-instrument bracht een aantal punten naar boven die we met de raad van bestuur en de directie hebben besproken, en die niet spontaan op de agenda zouden beland zijn. De analyse brengt tegenstellingen naar boven die anders onderhuids zouden blijven sudderen. Zo bleek er bij Broederlijk Delen een verschil in perceptie over de flexibiliteit waarmee er gereageerd moet worden op veranderingen. Bij de raad van bestuur leefde de perceptie dat zeker de fundamenten van Broederlijk Delen overeind moesten blijven, terwijl bij de directie eerder het gevoel leefde dat we voldoende moesten vernieuwen om nog mee te zijn. Het instrument werd een aanleiding voor dit gesprek. Het is een goede zaak dat de tool ook de bestuurders een actieve rol geeft. Ze krijgen niet de conclusies achteraf, maar denken mee over hoe ze tegenover de organisatie staan."

"We hebben onze organisatie kunnen verbeteren zonder de eigenheid van Broederlijk Delen te verloochenen."

Lieve Herijgers

UITDAGING: verbeteringen zelf in handen te nemen

"Op zich is dit instrument niet meer dan een analyse die iets blootlegt. Het is dan aan de organisatie om er ook echt iets mee te doen. De welzijns- en socioculturele sector wordt net als onze sector steeds meer afgerekend op kwaliteit en impact. Instrumenten als dit kunnen ons helpen om goed werk op een goede manier te doen en het verschil te maken. De verbeteringen die we doorvoerden als gevolg van deze analyse creëerden ruimte om op een goede manier met

onze kernopdracht bezig te zijn. Het is beter om niet te wachten tot de overheid je tot deze oefening verplicht, met het risico op tegenkating bij de medewerkers. Het is beter om het zelf in handen te nemen. We hebben onze organisatie kunnen verbeteren zonder de eigenheid van Broederlijk Delen te verloochenen. Net omdat deze tool er één van zelfevaluatie is, wordt hij niet als bedreigend ervaren.”

MEER INFO:

Het evaluatie-instrument goed bestuur is te vinden op www.goedbestuur.be

ZELFEVALUATIE MOET NON-PROFIT NOG SLAGKRACHTIGER MAKEN

Samen met VERSO, de Vereniging voor Social Profit Ondernemingen, heeft de Stichting een instrument voor zelfevaluatie ontwikkeld waarmee de non-profitsector gestimuleerd wordt om na te denken over goed bestuur, intern te discussiëren, de eigen praktijken onder de loep te nemen en waar nodig bij te sturen. De bedoeling is om deze organisaties zo verder te professionaliseren. De Stichting biedt het instrument nu aan alle sectoren aan, van welzijn en jeugd over milieu tot sociaal-cultureel werk en gezondheid. Het is laagdrempelig en gebruiksvriendelijk. De bedoeling is dat zowel het management als de raad van bestuur een vragenlijst invult. Op basis daarvan krijgen ze het rapport ‘goed bestuur’ van hun organisatie waarmee ze het gesprek kunnen aangaan. De organisaties worden ook gebenchmarkt zodat ze kunnen zien waar ze staan ten opzichte van de rest van de sector.

HOE STEUNPROJECTEN VOOR ZIEKENHUIZEN FINANCIEREN?

Speelmateriaal voor kinderen die in het ziekenhuis verblijven, wellness voor patiënten met kanker: voor ziekenhuizen is het niet evident om zulke projecten gefinancierd te krijgen. Nochtans zijn ze bepalend voor de kwaliteit van de zorg. Fondsen zoals in Charlerloi en Kortrijk geven een waardevol duwtje in de rug.

De Koning Boudewijnstichting heeft verschillende van deze initiatieven onder dak. Eén daarvan is het [Fonds Jacqueline Brulez](#). Het Fonds financiert projecten die de levenskwaliteit van kinderen in ziekenhuizen in Kortrijk bevorderen door te zorgen voor animatie. Ook als ze voor korte of langere tijd in het ziekenhuis verblijven, willen kinderen namelijk spelen. Jaarlijks steunt het Fonds met 5.000 euro het AZ Groeninge en De Korbeel, een kinder- en jeugdpsychiatrisch centrum met 34 bedden. AZ Groeninge

kocht er de zorgrobot Zora mee voor op de afdeling pediatrie. De Korbeel gebruikte de middelen om speelmateriaal aan te kopen.

Tegen een stootje

“Sommige kinderen verblijven permanent bij ons, voor een paar weken of een paar maanden of langer. Andere gaan 's avonds of in het weekend naar huis,” zegt Kristof Demunck van De Korbeel. “Omdat er te weinig gespecialiseerde settings zijn, blijven sommige kinderen veel langer dan nodig. Kunnen spelen, is dus essentieel. Ze hebben

ook afwisseling nodig, we moeten een divers aanbod hebben.”

Het speelgoed moet ook duurzaam zijn, het gaat niet alleen door vele kinderhanden, het moet bovendien tegen een stootje kunnen. De kinderen in De Korbeel hebben vaak af te rekenen met zware problemen. “Ze mogen zich niet zomaar afreageren op het speelgoed, maar er is een zekere symptoomtolerantie.” Het kan dus gebeuren dat er iets net dat beetje harder tegen de grond gaat.

Klein bedrag, groot verschil

Hoewel het om relatief beperkte bedragen gaat, maakt het Fonds Jacqueline Brulez, zeker voor een centrum als De Korbeel een groot verschil, zegt Demunck. “We hebben met het bedrag in 2015 en 2016 een aantal zaken aan-

“Dankzij het extra speelgoed is er ook minder ruzie en dat is mooi meegenomen”

Kristof Demunck – De Korbeel

gekocht die we al een tijdje nodig hebben, maar waarvoor in onze begroting nooit ruimte was.”

Stevige kleuterfietsen bijvoorbeeld, die niet meteen gaan roesten als ze een nachtje buiten in de regen blijven staan. Kinderwipjes voor de tuin. “We hadden de oude moeten weghalen, tot spijt van de kinderen. Nu staan er dankzij het Fonds vier spiksplinter-nieuwe tuigen.” Voor voetballertjes kwam er een extra goal in inox.

Zonder de steun van het Fonds laat de Korbeel dergelijke meer prijzige toestellen al snel links liggen. “We kiezen dan voor materiaal waarvan we voor hetzelfde bedrag meer stuks kunnen krijgen. Dankzij deze aankopen kunnen veel meer kinderen buiten spelen, met allemaal dezelfde mooie fiets, zodat er ook minder ruzie is, en dat is mooi meegenomen.”

Leven met kanker in Charleroi

Het [Fonds GHdC+](#) werd opgericht in 2011 door het Grand Hôpital de Charleroi om projecten te steunen die de overheid beperkt of onvoldoende subsidieert. Het Fonds financierde aanvankelijk verschillende herinrichtingen van het ziekenhuis, maar besliste twee jaar geleden om de middelen voortaan naar het Maison Mieux-Etre, het Wellnesshuis, te laten gaan.

Geïntegreerde geneeskunde

Geïnspireerd door het concept van Maggie's Centers biedt het Wellnesshuis een waaier aan activiteiten om patiënten te helpen de periode met kanker zo goed mogelijk door te komen. Maggie's Centers is een netwerk van een 20-tal plaatsen in Groot-Brittannië waar kankerpatiënten op adem kunnen komen en dat bestaat sinds 1996. “We hadden het geluk een gebouw ter beschikking te hebben op een steenworp van het ziekenhuis”, vertelt Anne Humblet, coördinatrice van het project. “De ligging is

ideaal: dicht bij het ziekenhuis, maar toch erbuiten. Deze fysieke scheiding is zeer belangrijk. Ze zal behouden blijven bij de bouw van het nieuwe ziekenhuis van Charleroi over enkele jaren.”

Er is alles aan gedaan zodat de patiënten zich thuisvoelen in dit mooie, oude herenhuis. Rond een open haard die uitnodigt tot ontspanning en gezellige gesprekken, kunnen ze drie keer per week voor een kleine bijdrage aan de kosten deelnemen aan verzorgings- en lichte fitness-activiteiten. “Deze activiteiten, zowel in groep als individueel, gaan van yoga tot lichaamsverzorging over creatieve therapie en koken en nog vele andere”, zegt Anne Humblet. “Ze werden gekozen door oncologen en zijn opgebouwd rond de vier pijlers van de geïntegreerde geneeskunde: energie en vitaliteit, voeding en preventie, emotie en geest, lijf en esthetiek.”

Even ontsnappen

De meeste activiteiten worden verzorgd door vrijwilligers. Anne Humblet: “Vrijwillige inzet door bekwame mensen maakt integraal deel uit van het concept. We kunnen rekenen op een dertigtal specialisten – haartooi, manicure, turnen, tuinieren.... – die ons allemaal een beetje van hun tijd gunnen. Er zijn ook drie gepensioneerde verpleegkundigen vrijwilliger bij ons. Zij zeggen ons: “Hier hebben we eindelijk tijd om ons werk te doen en met patiënten bezig te zijn!”

De getuigenissen van patiënten zijn even sprekend. “Wanneer je de storm doorstaan hebt – of er nog midden in zit – is het fijn om een plek te vinden waar je op adem kunt komen, begeleid door bekwame, efficiënte en hartelijke mensen met een gulle lach”, zegt Marianne. “Je kunt er ontspannen. Je hoeft aan niets te denken, je kunt even ontsnappen en genieten. Het brengt lichtheid in het leven van deze patiënten”, voegt Danielle eraan toe. Of zoals de stichtster van Maggie's Centers zei: “Niemand mag zijn zin in het leven verliezen uit angst om dood te gaan.”

MEER INFO:
goededoelen.be

“In het Wellnesshuis is er alles aan gedaan zodat patiënten zich thuisvoelen.”

Anne Humblet

Een ongelofelijke odyssee van tabelleermachine tot smartphone

IN NAMEN IS INFORMATICA RIJP VOOR HET MUSEUM

Informatica is nog geen halve eeuw oud. Maar de technologie evolueert zo snel dat sommige machines nu al tot het erfgoed behoren. Op initiatief van een groep liefhebbers opende in Namen een uniek [museum](#) de deuren. Het schetst deze geschiedenis en denkt na over de nieuwe wereld die ontstaat.

In een oude sporthal staat een twintigtal containers als legoblokken gestapeld. Ze zijn ingericht als tentoonstellingsruimte en reserve. Je begrijpt meteen dat het Computer Museum NAM-IP geen museum is zoals alle andere. Directeur Réginald-Ferdinand Poswick is onze gids: "De geschiedenis van zeecontainers vertoont veel gelijkenissen met die van computers. Dit transportsysteem kan vergeleken worden met de behandeling in batches (batch processing) in

de informatica waarbij gegevens gebundeld en zo verwerkt worden. De opstelling is mee ingegeven door onze keuze voor recyclage en hergebruik voor het hele museum. Dat dwong ons om creatieve oplossingen te vinden."

Hoe is dit museumproject ontstaan?

"Verschillende liefhebbers hadden eigen collecties van verouderd informaticamateriaal om zo een spoor te bewaren van die ongelofelijke evolutie.

Hier zie je bijvoorbeeld een ponskaartenmachine van de Spaarkas, die vijftig jaar lang gebruikt is om de Belgische pensioenen te beheren! Deze machines zijn getuigen van onze industriële, maar ook sociale en menselijke geschiedenis. Deze privécollecties zaten echter verspreid en waren kwetsbaar, want ze werden vaak bewaard in slechte omstandigheden. We zijn dan samen naar de Koning Boudewijnstichting gestapt om uit te leggen dat dit ook erfgoed is en het dus verdient om bewaard te blijven. Vooral omdat België op bepaalde vlakken een pionier is geweest in dit domein. De Stichting heeft dat meteen begrepen."

Waarom in Namen?

"Dat was toeval. We hadden minstens 1.000 vierkante meter nodig om alles te kunnen tentoonstellen. We verwacht-

“Deze machines zijn getuigen van onze industriële, maar ook sociale en menselijke geschiedenis.”

Réginald-Ferdinand Poswick

ten overigens een nieuwe collectie, het dreigt ook hier snel te krap te worden. Het is lastig om in Brussel zo'n grote ruimte te vinden tegen een betaalbare prijs. We ontdekten dat er in Namen een sporthal leegstond en met de steun van de Stichting en private sponsors hebben we die kans meteen gegrepen.”

Welke zijn de opvallendste stukken?

“Het is moeilijk kiezen... Maar kijk eens naar deze machine, zo zijn er maar vier op de hele wereld. Het is de tabelleermachine van Herman Hollerith, die gebruikt werd voor de volkstelling van 1890 in de Verenigde Staten en die aan de basis ligt van de oprichting van IBM. Dit is het volledige atelier van het team dat de Bijbel gedigitaliseerd heeft in de abdij van Maredsous. Ziet u die honderdduizend geperforeerde kaarten opeengestapeld in die dozen? Vandaag kan al die informatie op één USB-sleutel.”

Jongeren zullen hun ogen niet geloven...

“Absoluut. Het museum is er ook voor hen. Er zijn geleide bezoeken en animaties aangepast aan scholieren van verschillende leeftijden. De jonge generaties kregen de informatica met de paplepel mee, maar ze moeten beseffen dat dit niet zomaar uit de lucht is komen vallen. Een andere, bredere boodschap die we willen meegeven is dat we echt

op een keerpunt zitten in de beschaving. We sluiten het tijdperk van de alfabetische letter af, dat meer dan 3.500 jaar geleden begonnen is en we treden dat van het digitale schrift en de multimedia binnen. Dat is een immense uitdaging: welke nieuwe mensheid gaat er geboren worden uit deze omwenteling?”

MEER INFO:

- Het NAM-IP is te vinden in de Henri Blésstraat 192 A, in Namen
- Open van dinsdag tot vrijdag van 10u tot 16u (en de eerste zaterdag van de maand, van april tot oktober)
- Prijs: € 6-8 per persoon

KLEINSCHALIG EN INCLUSIEF WONEN VOOR MENSEN MET EEN BEPERKING

Steeds vaker stampen ouders voor hun volwassen kind met een beperking een eigen woonoplossing uit de grond: kleinschalig, geïntegreerd in dorp of stad, met de klemtoon op autonomie. Zo ook het [Fonds Misam](#), dat een huis aankocht in Genval voor vijf jonge vrouwen.

De appel-, pruimen- en perenbomen in de grote tuin van Maison Poirier Dieu zijn nog klein. Maar Sophie de Liedekerke, de enthousiaste trekker van deze thuis voor vijf jonge vrouwen met een lichte mentale beperking, ziet het al voor zich. “Een gemeenschappelijke boomgaard waar mensen uit het dorp en omstreken fruit komen plukken. De contacten zullen onze meisjes deugd doen en de banden van het huis met de buurt versterken. We bouwen de dynamiek zachtjes op”, zegt ze.

Samen met vier ouderparen begonnen Sophie de Liedekerke en haar man vier jaar geleden dit woonproject in het landelijke Genval. “Het centrum waar mijn dochter verbleef, plande een nieuw gebouw, zeer landelijk gelegen en geïsoleerd. Ik wilde voor Mélanie een woonst om zo normaal mogelijk te kunnen leven in haar dorp.”

Geïnspireerd door Les Pilotis in Brussel – wonen in kleine eenheden voor jongvolwassenen die niet zelfstandig kunnen wonen – vatten de ouders het plan op om hun dochters te laten leven in een nieuwbouwhuis in Genval. Ze wonen er tijdens de week, met de hulp van twee begeleidsters, in het weekend verblijven ze bij hun ouders.

Overdag gaan ze deels naar het dagcentrum l’Arche de Marie, op wandelafstand, deels naar andere centra voor mensen met een beperking. “Ze hebben elk een educatief traject. Zo is er een meisje dat bijspringt in de plaatselijke kleuterschool. Mélanie was een tijdje aan de slag in een woonzorgcentrum. Een ander meisje volgt les in Brussel, in de CREAHM, creatieve ateliers voor mensen met een beperking.”

Wanneer ze rond vier uur thuiskomen, helpt een begeleidster eten

te maken. Daarna eten ze samen. Zij houdt een oogje in het zeil bij hun hygiëne en helpt hen de volgende ochtend bij het klaarmaken en het ontbijt. Eén van hen slaapt er ook ‘s nachts, omdat onze kinderen niet zonder begeleiding kunnen blijven.”

De kosten voor het huis, zoals die voor de nutsvoorzieningen, de verzekering of de kadastrale belasting, worden gedragen door het Fonds Misam, dat het huis aankocht. Het Fonds wordt beheerd door de Koning Boudewijnstichting. De ouders betalen maandelijkse 950 euro die alle kosten voor de begeleiding van hun kinderen dekt.

“Mijn familie heeft het Fonds opgericht, in de eerste plaats om het huis te beheren, zodat mijn dochter Mélanie en de andere meisjes verzekerd zijn van een dak boven hun hoofd.” In tweede instantie steunt

“Ik wilde voor mijn dochter een woonst om zo normaal mogelijk te kunnen leven in haar dorp.”

Sophie de Liedekerke

het Fonds de vzw l'Arche de Marie, dat het dagcentrum beheert waar de meisjes (een deel van) hun tijd doorbrengen. Tot slot wil het Fonds andere initiatieven steunen voor een betere integratie van mensen met een beperking.

In het aanpalende huis, dat het Fonds Misam ook aankocht en dat via een deur met Maison Poirier Dieu verbonden is, woont een buurvrouw die betrokken is bij het leven in het huis en hulp biedt waar nodig. In ruil daarvoor moet ze enkel de kosten voor het huis vergoeden.

“Voor wie nog aan een avontuur als het onze moet beginnen, zou ik zeggen dat het toch belangrijk is om van bij het begin een groep ouders te hebben die eenzelfde visie delen en die even hard aan de kar willen duwen. Zelf hebben we geen subsidies gevraagd. Er is al te weinig geld en er zijn ouders die het veel harder nodig hebben dan wij. Als je zelf de handen uit de mouwen kunt steken, moet je dat doen.”

ALTERNATIEVE WOONVORMEN IN KAART GEBRACHT

Odisee Hogeschool en de Fondation SUSAS-Mons hebben in opdracht van de Koning Boudewijnstichting het landschap van de innovatieve en inclusieve oplossingen voor wonen (en ondersteunen) van mensen met een beperking in kaart gebracht in Vlaanderen, Brussel en Wallonië. Ze onderzochten de sterkten en zwakten van bestaande praktijken, zowel van professionele voorzieningen als van particuliere initiatieven. De zoektocht naar een woning die betaalbaar, veilig en aangepast is, waar voldoende ondersteuning in de buurt is, en waar er mogelijkheden zijn om deel te nemen aan het maatschappelijk leven, is niet evident. In beide landsdelen zijn er sinds enkele jaren steeds meer initiatieven van ouders die, al dan niet met ondersteuning van de overheid, een kleinschalige oplossing organiseren. Dat is meestal in de vorm van een huis of huizen in een gewone wijk, waar hun kinderen zich kunnen thuisvoelen in de gemeenschap en zo autonoom mogelijk leven. Beide studies onderstrepen het belang van een sterke gedeelde visie van de ouders op het woon- en zorgconcept voor hun kinderen, van een netwerk aan private (vrijwillige) en professionele partners om de oplossing betaalbaar te houden, van de prefinanciering voor het woongedeelte zodat het initiatief snel kan starten.

MEER INFO:

De publicaties '[Inclusieve woonondersteuning voor mensen met een beperking in Vlaanderen en Brussel](#)' en '[Etude sur les formules de logement inclusif pour les personnes avec un handicap en Wallonie et à Bruxelles](#)' zijn te vinden op de website van de KBS, www.kbs-frb.be, onder Publicaties en kunnen gratis besteld worden.

NATIONALE DATABANK STIMULEERT BETERE ZORG BIJ HERSENERLAMMING

Met de steun van het Fonds Ella Stappers

Medische databanken helpen bij het evalueren van de zorg zodat die kan worden bijgestuurd. Het [Fonds Ella Stappers](#) steunt daarom de opstart van een nationaal register voor cerebrale parese of hersenerlamming. Dat moet het onderzoek naar en de kwaliteit van de zorg bij hersenerlamming een duw in de rug geven.

“Ouders vragen ons vaak hoe hun kind zal evolueren. Dankzij deze databank kunnen we dat beter voorspellen.”

Inge Franki

Het enthousiasme van de vijf CP-referentiecentra voor een nationaal register voor hersenverlamming (zie inzet) is zo groot dat ze zelfs een vzw hebben opgericht. Maar het opstellen van het register moest tussen al het andere werk door gebeuren. Om tot een kwaliteitsvol nationaal register te komen, besliste het Fonds Ella Stappers, dat projecten steunt die diensten Neonatologie ten goede komen, deze nationale databank te helpen op te starten. Inge Franki van het Centrum voor Ontwikkelingsstoornissen van het UZ Leuven vertelt waarom dit nationaal register zo belangrijk is.

Wat houdt het nationaal register voor cerebrale parese in?

“In deze nationale databank houden we alle gegevens bij uit de medische dossiers van kinderen en volwassenen met hersenverlamming in de vijf referentiecentra. Gegevens over de zwangerschap, over de geboorte, over het geboortegewicht, over hoe het kind zich verder ontwikkelt, welke motorische of andere problemen er zijn, enzoverder. Dit register is gelinkt aan het Europees register, waaraan we de Belgische gegevens leveren.”

Waarom is een nationale databank voor cerebrale parese nodig?

“We zien brede variaties in de gevolgen van hersenverlamming voor kinderen en volwassenen. Welke deze gevolgen zijn, hangt onder andere af van het moment waarop de hersenschade werd opgelopen. Zo is de schade bij kinderen die prematuur geboren zijn, bijvoorbeeld anders dan bij kinderen die zuurstoftekort opliepen tijdens de geboorte omdat deze invloed hebben op andere delen van de hersenen. Cerebrale parese veroorzaakt in de eerste plaats motorische problemen, maar zeer vaak zijn er daarmee verwante aandoeningen zoals problemen het het zicht, het gehoor of

een mentale beperking. Maar de relatie tussen het klinisch beeld en de ontwikkeling is niet rechtlijnig. We zien bijvoorbeeld dat sommige prematuur geboren kinderen het wonderwel goed doen en dat andere, die op het eerste gezicht minder schade hebben opgelopen, veel problemen hebben.”

Wat kunnen de expertisecentra doen met die nationale databank?

“Met een nationale databank, en zeker met de link naar het Europese register, hebben we een grotere populatie om epidemiologisch onderzoek te doen naar de factoren die de gevolgen van hersenverlamming voor de ontwikkeling verklaren. Dat kan een impact hebben op het vlak van preventie en zorg. Zo hebben we in het verleden gezien dat de schade bij kinderen die prematuur geboren zijn kon beperkt worden door betere zorg op de neonatale eenheden. Dit soort trends kunnen we in kaart brengen met de gegevensstroom van de databank en op basis daarvan kunnen we preventieve maatregelen uitwerken.”

Waren de ouders van kinderen met hersenverlamming vragende partij?

“Zeer zeker. De ouderverenigingen moedigen ouders ook aan om toestemming te geven om de gegevens van hun kind te laten opnemen in het register. Ouders vragen ons vaak hoe de toestand van hun kind zal evolueren. Zal het kunnen stappen?

Spreken?

Hoe zal zijn leven eruitzien wanneer hij of zij twintig is? We doen een scan of een echo op zeer jonge leeftijd die de schade aantoont, maar we kunnen nu te weinig voorspellende uitspraken doen, omdat, zoals gezegd, de relatie tussen de gevolgen van het hersenletsel en het klinisch beeld niet eenduidig is. Maar als we putten uit alle nationale en Europese gegevens, kunnen we de impact van hersenverlamming beter voorspellen.”

Wat betekent het Fonds Ella Stappers voor de totstandkoming van deze databank?

“Met de steun van het Fonds Ella Stappers kunnen we dit nationaal register op een kwaliteitsvolle manier organiseren, in plaats van het tussen al het andere werk door te moeten doen. We hebben een voltijdse datamanager aangeworven, die de gegevens verzamelt in de referentiecentra en ze invoert. We zoeken nu intensief verder naar fondsen om het nationaal register te blijven doen na de twee jaar steun van het Fonds. Dat is niet evident, omdat we nog volop bezig zijn met het uitbouwen van het register en we het nog niet gebruiken voor wetenschappelijk onderzoek.”

MEER INFO:
goededoelen.be

WAT IS CEREBRALE PARESE?

Cerebrale parese of hersenverlamming is hersenschade die kinderen oplopen voor, tijdens of na de geboorte tot de leeftijd van 2 jaar. Er zijn veel mogelijke oorzaken van hersenverlamming zoals een infectie bij de moeder tijdens de zwangerschap, zuurstoftekort voor of tijdens de geboorte of prematuriteit. Dit alles kan leiden tot motorische, visuele of auditieve problemen of een mentale beperking. Er zijn in België vijf referentiecentra voor de opvolging van kinderen en volwassenen met hersenverlamming: Gent, Leuven, Antwerpen, Brussel en Luik. In Antwerpen en Brussel is het CP referentiecentrum verspreid over verschillende ziekenhuizen.

DE TOVERSLAG VAN EEN FILANTROPENECHTPAAR

Terwijl veel filantropen een Fonds willen oprichten dat op de lange termijn werkt, zien anderen liever onmiddellijk mooie resultaten van hun vrijgevigheid. Dat is het geval voor het echtpaar Leclercq-Schotsmans, liefhebbers van oud spoorwegaan.

Het echtpaar had de Koning Boudewijnstichting aangewezen als universele legataris bij het overlijden van de langstlevende partner. De Stichting moest de nalatenschap – 2 miljoen euro – toewijzen aan de goede doelen die het echtpaar na aan het hart hadden gelegen: kankeronderzoek en de restauratie van een belangrijke getuige van ons spoorwegergoed. Eén miljoen euro ging naar het Jules Bordet Instituut, een ziekenhuis dat zich uitsluitend richt op de behandeling en het onderzoek naar kanker. Dat gebeurde

in samenwerking met andere Fondsen die Bordet eveneens ondersteunen. Dankzij het andere deel van de nalatenschap, zal binnenkort in de omgeving van Thuin opnieuw een 130 jaar oude stoomlocomotief rijden.

Opnieuw rijvaardig

Paul-Emile Brohée, die zelf bezig is met het behoud van spoorwegergoed, begeleidde de nalatenschap. Hij schetst de context: “In Wallonië heeft het Museum voor Buurtspoorwegen van Thuin de historische collectie van de oude Maatschappij der Buurtspoorwegen geërfd. Een deel van dit materiaal, met elektrische en diesel-aandrijving, functioneert en doet in het seizoen de toeristische spoorlijn Thuin-Lobbès. Toen het museum dit erfgoed kreeg toevertrouwd, had het ook beloofd er alles aan te zullen doen om het materiaal weer te laten rijden.”

De eerste trams in de negentiende eeuw reden ook op stoom. “Hun restauratie is veel complexer en duurder”, zegt Paul-Emile Brohée. “Het museum van Thuin heeft onder andere een exemplaar van een stoomlocomotief uit 1888, de HL303, met twee wagons. Het was in die tijd een zeer krachtige machine, die vooral gebruikt werd in Wallonië omdat ze gemakkelijk de hellingen op kon. Tijdens de Eerste Wereldoorlog vorderde het Duitse leger deze locomotieven zelfs op om het front te bevoorraden tijdens de Slag om Verdun. Omdat we het geld niet hadden om hem te restaureren, konden we hem alleen maar tentoonstellen in het museum.”

Een versnelling hoger

Er waren geregeld mecenaatsopropen, maar het geld kwam pas druppelsgewijs binnen. De rookpluim van

NIEUWE FONDSEN

Medisch onderzoek, erfgoed, hulp aan kansarmen, steun aan jonge sportieve uitblinkers... Zoals altijd beslaan de dertien nieuwe Fondsen onder de vleugels van de Koning Boudewijnstichting de meest verscheiden actiedomeinen.

- Het **Fonds Guy Sallets** steunt onderzoek naar multiple sclerose.
- Het **Fonds Back on track** verbetert het comfort van mensen met kanker tijdens hun behandeling of revalidatie.
- Het **Fonds Kim Clijsters** steunt jong tennistalent.
- Het **Fonds Medisch Centrum Sint-Jozef** ondersteunt de revalidatie-activiteiten in dit Antwerpse centrum.
- Het **Fonds Religieus erfgoed Mechelen** is gewijd aan de restauratie en de bescherming van kunstwerken in de Mechelse kerken.
- Het **Fonds Jacqueline Préau** steunt projecten die ouderen en kinderen in kansarmoede helpen.
- Het **Fonds Jacques en Christiane Barbazon** zal in de gemeenten Beauraing, Bievre, Gedinne en Vresse-sur-Semois culturele en erfgoedprojecten financieren.
- Het **Fonds de Singel** ondersteunt culturele projecten van dit huis.
- Het **Fonds Un cœur qui se bat** wil de levenskwaliteit verbeteren van patiënten met een hartkwaal, in de eerste plaats in het ziekenhuis van Mont-Godinne.
- Het **Fonds Steldust** bevordert de solidariteit met mensen die minder kansen hebben, om morele, sociale, economische of gezondheidsredenen, zowel in België als in het buitenland.
- Het **Fonds Collegiale kerk Onze-Lieve-Vrouw van Dinant** helpt deze kerk en haar erfgoed te bewaren en tot hun recht laten komen.
- Het **Silver Baby Fund** ondersteunt projecten voor mensen in nood over de hele wereld.
- Het **Fonds Albert Büskens** ondersteunt ontwikkelingssamenwerking in Congo, in de eerste plaats in de streek van Kisangani.

“We willen dit spoorwegerfgoed levend houden door het opnieuw te laten rijden.”

Paul-Emile Brohée

de HL303 in het echt zien, bleef een droom. Tot het echtpaar Leclercq-Schotsmans met zijn legaat het verschil maakte. Als bij toverslag deden ze het restauratieproject vele versnellingen hoger schakelen.

De restauratie heeft zelfs een Europese dimensie. Paul-Emile Brohée: “We wilden een authentieke restauratie, met de technieken uit die tijd. Maar er zijn niet veel ateliers die dit buitengewone werk nog kunnen doen. De wagons zijn gerestaureerd in een atelier voor houtbewerking in Marche-en-Famenne, dat gespecialiseerd is in oude technieken.

Maar de onderstellen werden geres- taureerd in Frankrijk, de assen in Duitsland en de ketel in Pila in Polen! Dat is de enige plek in Europa waar ze nog platen voor de ketel maken.”

Het budget is nog niet helemaal rond en de vereniging blijft grote of kleine schenkers zoeken. De bedoeling is om de restauratie in 2018 klaar te hebben. Dan kan de HL303, 130 jaar na zijn eerste rit, opnieuw in dienst worden genomen en tuffen, door berg en dal, in de regio van Thuin. Zoals meneer en mevrouw Leclercq-Schotsmans het hebben gewild.

MEER INFO:

- Om meer te weten over het Ontdekkingscentrum van de Buurtspoorwegen in Thuin: www.asvi.be
- Om meer te weten over het restauratieproject: <http://hl303.be>

MEER INFO:

kbs-frb.be,
rubriek Centrum voor Filantropie

Et cetera

BRAFA Art talks

Het Erfgoedfonds van de Koning Boudewijnstichting is ook dit jaar aanwezig op de grote kunst- en antiekbeurs [BRAFA](#) in Brussel van 21 tot 29 januari. Het Erfgoedfonds neemt er de BRAFA Art Talks onder zijn hoede. Dat zijn de bijna dagelijkse voordrachten en gesprekken over thema's die aansluiten bij wat er leeft in de kunst- en antiekwereld. Directeur Guido Gryseels van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika komt vertellen over de vernieuwing van zijn museum. Ben Van Beneden, directeur van het Rubenshuis in Antwerpen geeft toelichting bij een recent teruggevonden werk van Antoon Van Dijck. Dat werk, 'Portret van de Heilige Mattheus' is trouwens een van de topstukken die op de stand van de Koning Boudewijnstichting op BRAFA zullen te zien zijn, naast nog een ander topwerk, een zelfportret van Jacob Jordaens.

Meer info op www.brafa.be

Eén website voor Europa

De Koning Boudewijnstichting is een Europese stichting in België. Informatie over haar Europese activiteiten is nu ook op één plaats terug te vinden via de website www.europe-kbf.eu

U maakt er kennis met alle onderwerpen die de Stichting aan Europa linken. Zo is er een voorstelling van het European Policy Centre (EPC), de Europese denktank die mee door de Stichting werd opgericht. Maar ook New Pact for Europe, het project dat het debat over de toekomst van het continent wil stimuleren, komt aan bod, net als het Transatlantic Forum on Inclusive Early Years dat Europese en Amerikaanse onderzoekers, politici, praktijkmensen en vertegenwoordigers van de burgersamenleving samenbracht met het oog op het verbeteren van de situatie van jonge kinderen.

Meer info op www.europe-kbf.eu

Steunraad Antwerpen

De Steunraad Antwerpen van de Koning Boudewijnstichting, organiseerde dit jaar zijn jaarlijks gala op een originele plaats. Het evenement ging door in het Vlinderpaleis, het nieuwe gerechtshof van de stad. Op het gala worden topverantwoordelijken uit het economisch, sociaal en politiek leven uitgenodigd. De opbrengst gaat naar projecten uit de regio die eerder al steun kregen van de Koning Boudewijnstichting en op deze manier nog bijkomende middelen krijgen om hun activiteiten voort te zetten.

De Koning Boudewijnstichting dankt de Nationale Loterij en alle schenkers voor hun gewaardeerde steun.

Deze driemaandelijke nieuwsbrief 'Blikveld' verschijnt in het Nederlands en Frans. U kunt hem nalezen op kbs-frb.be. Daar kunt u zich abonneren op een digitale of papieren versie. U kunt ook bellen 02-500 45 55 of mailen publi@kbs-frb.be

Twee keer per jaar verschijnt onze [international newsletter](#). En een tweewekelijkse [e-news](#) houdt u op de hoogte van al onze activiteiten. Vanzelfsprekend zijn alle abonnementen op onze nieuwsbrieven gratis.